

ZWART MARMER

Kijkje bij
Merbes Sprimont

Merbes Sprimont ontgint Marbre Noir de Golzinne in een ondergrondse groeve te Bossière. Marcel Verkuijl, restauratiesteenhouwer van Ambiance, nam een kijkje bij het bijzondere productieproces van deze zwarte marmer. Voor vakblad NATUURSTEEN doet hij verslag.

Marcel Verkuijl

‘Merbes Sprimont since 1779’ staat er op de openingspagina van de website van deze alom bekende firma met een bijzondere geschiedenis. Verderop is te lezen dat Merbes Sprimont deel uitmaakt van een internationale groep groeve-eigenaars uit Portugal, België en Frankrijk, die actief zijn in de natuursteenindustrie. Merbes Sprimont is eigenaar van de rode marmergroeve in Hautmont. Hier worden de marmers Rouge Royal, Griotte en de Gris des Ardennes geproduceerd. Ook bezit het bedrijf achttien Rose Aurora-groeven in Portugal en de Carrières de Marbre Noir de Golzinne waar het Belgisch zwart marmer wordt gewonnen. Sinds vorig jaar is de firma verhuisd van Huizingen naar La Buissière waar nu het handelscentrum en de zagerij is gevestigd.

Winningsmethode | De zwart marmergroeve in Bossière kent een bijzondere manier van exploitatie, die vooral interessant is vanwege zijn winningsmethode. Als we het hebben over zwart marmer zoals we dit in Nederland en Vlaanderen veelal noemen, dan bedoelen we Noir de Mazy of Noir de Golzinne, genoemd naar de plaatsen waar de groeve nabij is gelegen. Tussen Mazy en Golzinne bevindt zich het gehucht Bossière, waar de groeve van Merbes Sprimont met veel moeite is te vinden.

Vanuit de stad Namen volg ik de navigatie naar Bossière langs spoorbanen en hooggelegen velden. Tussen een paar huizen is een weggetje gelegen dat lijkt op een inrit. Een klein onopvallend bordje geeft aan dat ik richting Mazy rijd. Een hobbelige weg door het weiland, smal en vol met kuilen doet me twijfelen of ik nog op

de goede route zit. Hier moeten vrachtwagens met natuursteen doorheen? De laatste afslag lijkt te eindigen op een boerenerv waar de koeien me aankijken, maar de weg gaat toch verder tot ik een oud gebouwtje zie met een oude mijnkraan. Dit zou het kunnen zijn. Ik parkeer de auto en een Merlo-verreiker, een heftruck met telescooparm voor ruw terrein, passeert me.

Sinds 2000 heeft de nog steeds aanwezige mijntakel boven de diepe schacht, met een diameter van zo'n 5 m, plaats moeten maken voor de efficiëntere verreiker. De heftruck rijdt van onder uit de groeve tot aan de opslag af en aan over de weg van zo'n 500 m, met blokken marmers op de lepels. De blokken marmer zijn ongeveer 23 tot 47 cm dik. Dit is de dikte van de ondergrondse bruikbare steenlaag waarvan er vijf lagen direct op elkaar zijn gelegen met een dunne kleilaag er tussen.

De gemiddelde afmeting van de blokken is 220 x 120 x 30 cm. Deze blokken worden boven de ondergrondse groeve recht afgezaagd, alvorens ze op transport gaan naar de zagerij.

De ingang van de groeve lijkt op een niet eerder ontdekte grot die rondom dichtbegroeid is met struiken en klimplanten. Deze ingang is net groot genoeg voor de Merlo met zijn blokken steen. Bij de ingang is direct te zien dat er vijf zwart marmerlagen liggen die onder een hoek van 17 graden naar beneden lopen. Deze lagen bij de ingang vertonen bijtelsporen uit de tijd dat de blokken deels handmatig werden afgekapt. Merbes Sprimont is al sinds 1873 bezig met de winning van zwart marmer in de regio. Deze groeve is geëxploiteerd in 1929 en is de enige die nu nog in gebruik is. Het zwarte marmer werd sinds de Renaissance op grote schaal geëxploiteerd in de omgeving van Mazy,

2

Op jaarbasis wordt zo'n 250 m³ bruikbaar zwart marmer uit de groeve gehaald

met name in de 19e eeuw. Onder andere in Noord Europa werden hier vloeren, trappen, altaren, schouwen, klokkasten en dergelijke van gemaakt. Na de Eerste Wereldoorlog werd het moeilijker om de diep gelegen groeves uit te baten en het zwarte marmer werd een schaars product tot aan de dag van vandaag.

Foutloos zwart | Zwart marmer is zo'n 360 miljoen jaar geleden ontstaan. Het is zuiver, homogeen en zeer fijnkorrelig. Na polijsten is het bijna foutloos zwart, enkele een wit lijntje of een donke-

re fossiel kan voorkomen. De derde kwaliteit heeft een wolkachtige achtergrond en vertoont duidelijke witte lijnen en/of vlekken. De eerste kwaliteit is vorstvrij maar door de weersomstandigheden ontstaat er door oxidatie van de koolstofdeeltjes een wit patina.

Ik loop schuin met de totaal 2 m hoge marmerbanken mee naar een diepte van zo'n 66 m onder de grond. Het is er donker en vochtig. De plafonds hebben steun van pilaren die ze hebben laten staan om de steenlagen te ondersteunen en instorten te voorkomen.

3

1 De boor maakt gaten in de incurante steenlaag waarin springstof wordt geplaatst. Na de explosies kan de puinlaag worden verwijderd en is er ruimte om het marmer te ontginnen.

(Foto: Marcel Verkuijl)

2 Ruwe blokken zwart marmer.

(Foto: Rogier van der Weide)

3 De ingang van de ondergrondse groeve.

(Foto: Rogier van der Weide)

4

De geautomatiseerde boomachine op rupsbanden is voor mijn bezoek uitgezet. Deze boort tijdens de productie gaten in de steenlaag boven de vijf marmerbanken. In deze gaten wordt springstof geplaatst. Nadat er een rij gaten in de incurante steenlaag is geboord en de springstof met lont is bevestigd, vinden er explosies plaats. Dit gebeurt zo'n twee keer per dag. Als de puinlaag is verwijderd boven de marmerlaag, is er ruimte voor de kettingzaag en de draadzaag om blokken uit de marmerlaag te zagen. Met wiggen en met behulp van de Merlo worden de lagen marmer van elkaar losgewrikt. Als het blok los is, gaat deze op de lepels van de Merlo naar de oppervlakte. Op jaarbasis wordt er zo'n 250 m³ bruikbaar zwart marmer uit de groeve gehaald. In de zwart marmergroeve werken zo'n zes personen die elkaar afwisselen in ondergrondse en bovengrondse werkzaamheden. Een groot deel van het materiaal dat naar boven komt, is onbruikbaar door bijvoorbeeld scheuren. De marmerlagen zijn ongeveer 12 m breed en kunnen ontgonnen worden zolang de kwaliteit en omstandigheden dit toelaten. Wel zal de groeve steeds dieper worden. Merbes Sprimont heeft een concessie voor de ondergrondse winning van 900 hectare en kan nog tientallen jaren vooruit. Het bedrijf heeft toekomstplan-

nen om de groeve uit te breiden. Gebleken is dat er bruikbare, dieper gelegen marmerlagen aanwezig zijn. Externe studie burelen verrichten onderzoek hiernaar.

Fabriek | Vanuit de groeve gaat het zwarte marmer naar de fabriek van La Buissière. Hier wordt het in platen gezaagd. Het is mogelijk de platen op de gewenste maat te laten zagen zolang de blokdikte dit toelaat; 47 cm is dan de maximale dikte. Een raamzaag is in gebruik voor platen zwart marmer van 2 en 3 cm dikte. De eenvoud van deze nostalgische machines met het enorme vliegwiel voor aansturing, laat keer op keer een spectaculaire indruk bij me achter.

Het zwarte marmer gaat voornamelijk naar Engeland, Frankrijk, Nederland en Italië. Ruwe blokken worden ook doorverkocht aan andere firma's. Het marmer is tevens geschikt om er grote beeldhouwwerken uit te hakken en massieve spoelbakken van te maken.

In de zagerij wordt niet alleen zwart mar-

mer verzaagd. Een rondleiding tussen de plaatvoorraad naast de zagerij geeft een indruk van wat er leverbaar is aan plaatmateriaal. Platen Rouge Royal, Rouge Griotte, en vele andere rood- en grijsvarianten staan opgesteld. Ook is er keuze voor alternatieve marmersoorten uit onder andere Spanje, Portugal en Frankrijk. Platen Bleu Turquin uit Italië en het Campan marmer uit de Pyreneeën zijn enkele voorbeelden van marmers met een bijzondere geschiedenis. Tevens is Merbes Sprimont leverancier van diverse soorten witsteen, graniet en composiet.

Buiten staat een nieuwe Bidese-draadzaagmachine. Deze draadzaag is drie jaar oud en wordt gebruikt voor platen graniet, marmer en witsteen met een dikte vanaf 5 cm. De nieuwe Thibaut GB 552 is ontwikkeld voor het polijsten van lange panelen. Deze automatische brugpolijster is in La Buissière in gebruik om marmer en graniet te polijsten. Verwisselen van de schuurkoppen gaat automatisch. Ook is er nog een Thibaut uit 1971 in werking. De vloertegels worden gezaagd met een Zambon-tegelzaagmachine.

Kratten met daarin de prachtige rode en zwarte marmeren vloertegels staan klaar om op transport te gaan. Ik krijg een variatie te zien aan kleuren en oppervlakafwerkingen van de rode en grijze Belgische marmers. In de zagerij van La Buissière werkt negen man personeel. Deze mensen zijn kritisch en waakzaam over de kwaliteit en dat is te zien aan de zwart marmertegels. Het eindproduct van deze bijzondere groeve, dat dankzij spectaculaire winningmethodes naar boven is gehaald, is prachtig afgewerkt en mooi egaal van structuur.

De auteur Marcel Verkuijl is eigenaar van Ambiance. www.ambiancenuursteen.nl

- 4 In de fabriek van La Buissière worden de blokken verzaagd.

(Foto: Rogier van der Weide)

- 5 Een door Ambiance gerestaureerde schouw in zwart marmer.

(Foto: Marcel Verkuijl)

5